

gospodarske, obrtniške in národne.

zhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 9. septembra 1898.

Politiški oddelek.

Pred začetkom šolskega leta.

Še dober teden in zopet se odpro vrata naših učilnic z vseh strani priheteli ukaželjni mladini. Začne se novo šolsko leto, ne le v ljudskih šolah, ampak tudi v vseh višjih učiliščih, in to nas je napotilo, da napišemo danes slovenskim starišem v prevdarek nekoliko besedi.

Srednjih šol imamo na Slovenskem ozemlju še precej, dasiravno ni nobena v jezikovnem oziru tako urejena, kakor bi bilo treba, da bi bila. Na gimnazijah je v tem oziru še bolje, ker se na gimnazijah za slovenske učence vsaj v nižjih razredih preskrbljene slovenske vsporednice, dočim na realkah niti to ni in so realke popolnoma nemški zavodi, katerih nemščine nezmožni ali ne zadosti zmožni dečki sploh obiskovati ne morejo.

Navzlic zadosti velikemu številu srednjih šol na Slovenskem pa občutimo na vseh koncih in krajih znatno pomanjkanje narodne inteligence. Kamor pogledamo, povsod se šopirijo tujci, Nemci in Lahi. Uradniška mesta še dolgo ne bodo vsa v slovenskih rokah. Pri politični upravi je Slovenca sila težka najti. Uradniki politične uprave so večinoma nemški aristokrati in to ljudje, kateri so slovenskega jezika popolnoma nezmožni in kateri niti volje nimajo, da se ga nauče, le malo boljše je pri finančnih uradih na Kranjskem, v drugih kronovinah pa je tudi pri teh uradih vse nemško in so uradniki vsi Nemci in Lahi. Pri sodiščih na Štajerskem, na Koroškem in na Primorskem so slovenski uradniki ali slovenskega jezika zmožni uradniki prave bele vrane in isto tako je pri vseh drugih uradih.

Neovržna istina je, da smo tega kolikor toliko sami krivi, ker ne vzgojimo dovolj slovenskih uradnikov. To je poglavitni vzrok, da nam administrirajo in da nam režejo kruh pravice našemu narodu in našemu jeziku

nenaklonjeni tujci, Nemci in Lahi. Tudi ako bi se hotela vlada postaviti na jedino pravično načelno stališče, da naj bodo uradniki na Slovenskem vsi slovenske narodnosti, ker vsak narod le svojim sinovom zaupa in nikdar ne tujcem, bi tega storiti ne mogla, ker zadosti slovenskih uradnikov ne more dobiti.

To dejstvo govori pač jasno, da je na slovenski zemlji za sinove slovenskega naroda še dosti belega kruha, s katerega zdaj jedo tujci. In náto se nam zdi potrebno opozarjati slovenske stariše prav v sedanjem trenutku ko smo na pragu novega šolskega leta.

Čestokrat se čuje, da ljudje preveč silijo v šole, da jih preveč, ki hočejo studirati. To ni resnično. Ko bi bilo to resnično, ne bi primankovalo slovenskih uradnikov, zdravnikov, tehnikov, sploh inteligence ne bi bile vse dobro plačane službe v tujih rokah. Slovenski starši store torej prav in pametno ako pošljejo svoje otroke v srednje šole, ker je zanje v domovini še dosti mest.

Opozarjati pa moramo tudi, da ni prav, ako sili vse v gimnazije. Res, da imajo juristi, zdravniki, duhovniki in profesorji lepo življenje, res, da so ti stanovi prijetni in in da so narodu potrebni a prav tako potrebni so mu tudi vsake vrste tehniki. V sedanjem svetu imajo tehniki vsled organizacije ekonomičnega življenja prvo besedo in je stan tehnikov za vse gospodarsko življenje in vsacega naroda največjega pomena. Tehniki preobrazajo ves svet in narod kateri vzgaja same advokate, duhovnike in profesorje, ne pa tudi tehnikov, tak narod si sam podkopava eksistenco.

Čehi saj nam bodo tudi v tem oziru posnemanja vreden vzgled. Spoznali so zgodaj pomen tehničnih ved in naprej obrnili svojo pozornost realkam. Priborili so si tudi češko tehniško visoko šolo dosti prej, kakor češko vseučilišče in ta tehniška visoka šola je vstvarila češko narodno industrijo, katera se je tekom nekaj desetletij močno razvila in postala znamenitega pomena v narodnem in v gospodarskem oziru.

Pri nas obiskuje realke le jako malo slovenskih dijakov, in še ti se ne posvečujejo vsi tehniškim vedam.

To je velik nedostatek in da se ta odpravi, na to naj delajo vsi tisti, ki imajo kaj vpliva na stariše, katerih otroci so godni za vstop v srednje šole.

Priporočamo torej slovenskim starišem, kateri imajo za nauke nadarjane sinove, naj jih le pošljejo v srednje šole, a ne samo v gimnazije, ampak tudi v realke, da dobimo tako svojih moči za dobro plačana tehniška mesta vsaj v domovini in moči, katere nam bodo zamogle vstvariti domačo narodno industrijo, ki je pogoj vsaki narodni ekonomični in politični neodvisnosti.

S tem nikakor nečemo reči, naj vstopi v srednje šole vse, kar leze in grede. Skrbeti nam je za naraščaj v vseh strokah, zlasti tudi za naraščaj v trgovstvu in v obrtništvu, ki je še vse preveč v tujih rokah, a kdor ima veselje za studiranje, tisti naj gre v srednje šole, ker nam je v sedanjih razmerah pred vsem treba narodnih uradnikov vseh kategorij narodne inteligence.

Politični pregled.

Državni zbor je sklican na dan 26. septembra. Čim bolj se bliža ta dan, toliko bolj se množe kombinacije glede prihodnjega zasedanja. Gotovo je le jedno: vlada bi rada, naj državni zbor dožene razpravo o nagodbenih predlogah in naj jo odobri. Ta namen skuša doseči na ta način, da na jedni strani prigovarja manjšini, naj odneha od obstrukcije, na drugi strani pa da roti večini pripadajoče stranke, naj se žrtvujejo in naj glasujejo za nagodbo, češ, tu gre za državni interes in da morajo stranke večine glasovati brezpogojno za nagodbo. Manjšini grozi vlada, da nemudoma razpusti državni zbor, ako bi razpravo o nagodbi preprečila z obstrukcijo. Zasedanje bo brez dvoma jako zanimivo in za razvoj naše notranje politike jako pomembno.

Nagodba. — Vse javno mnenje je v tem jedino, da so nagodbene predloge za Cislitvansko jako neugodne in da bi se mogle zanje ogreti samo veleindustrijalci. V tem smislu so se izrazila glasila skoro vseh strank, tako glasila večine, kakor glasila manjšine. Vlada se zategadelj po vsi pravici boji, da za svoje predloge ne dobi v poslanski zbornici večine. Socijalni demokratje so sprožili misel, naj bi državni zbor nagodbene predloge a limine odklonil. Tega so se vladni krogi silno ustrašili, kajti ako bi se to zgodilo, bi ne bilo mogoče, uveljaviti nagodbo s § 14. ampak bi bilo gospodarsko jedinstvo mej Cislitvansko in mej Ogersko takoj pretrgano in s tem ubit dualizem.

Nova spravna pogajanja. — Nekateri nemški listi so mnenja, da se začne vlada novič pogajati z nemškimi obstrukcionisti, da bi odnehali od obstrukcije. V to svrhu hoče baje svoj načrt jezikovnega zakona v nemškem smislu predrugačiti in ga v porazumljenje predložiti Čehom in Nemcem. Slednji izjavljajo, da se z vlado nimajo o ničemer pogajati in da bodo nadaljevali z obstrukcijo, dokler vlada ne prekliče jezikovnih naredb. S Češke strani se zopet poroča, da vlada ne misli na preklic jezikovnih naredb in da se ne misli z Nemci več pogajati.

Organizacija desnice se je zlasti za časa sedanjih parlamentarnih počitnic izkazala kot jako pomanjkljiva. Stari Jaworski že davno ni sposoben za mesto načelnika, povrh pa je pravi oficijozni tihotapec in radi tega do cela neprimeren mož za mesto načelnika. Slovanski listi so se zadnje dni ope-tovano oglašali z željo, naj se desnica reorganizuje.

Ogerska. — V ponedeljek se je sešel ogerski državni zbor. V prvi seji vlada še ni predložila nagodbenih predlog.

Kadar jih predloži, pojasni tudi, kako se je z avstrijsko vlado pogodila da se uveljavi nagodba, ako je avstrijski drž. zbor ne sprejme. To je tisto, kar obuja najsplošnejšo pozornost.

Holandija. — Kraljica Viljemina holandska je dosegla dne 31. avgusta svoje 18. leto ter je s tem postala polnoletna in je faktično nastopila vladarstvo. Holandije ni sicer šteti mej evropske velesile, a glede kolonij zavzema prvo mesto za Anglijo in Francijo. Kraljica Ema, vdova kralja Viljema III. zadnjega moškega potomca iz kraljeve hiše Oranijcev, je nastopilo regenstvo l. 1890. Sedaj je odložila s proklamacijo, v kateri prosi nebo, naj blagoslovi jedinstvo naroda in nove kraljice. Mlada kraljica Viljemina je že sedaj zelo priljubljena pri narodu. Dalje je zelo izobražena in jako narodna; Holanka je z dušo in telesom. Slovesno kronanje se je vršilo dne 6. septembra v Amsterdamu. Mesto je mladi kraljici darovalo voz, ki je stal 1 milijon frankov. V tem vozu se je kraljica vozila v dan kronanja.

Francija. — Na površju vseh dogodkov na Francoskem je zopet Dreyfussova afera. Obsodili so kakor znano kapitana Dreyfussa zaradi izdajstva v prognanstva na Vragov otok. Obravnava proti njemu je pa dala povod sumnji, da je Dreyfuss nedolžen. Dasi je vojna uprava odločno trdila povsod, da je Dreyfuss kriv, vendar glasovi za njegovo nedolžnost niso ponehali. Pisatelja Zolo so strogo kaznovali, ker je vojaški upravi očital pristranost glede obsodbe Dreyfussa. Kratko, Dreyfussova afera je ostala na dnevnem redu. Vojni minister Cavaignac je z ozirom na vedno se ponavljajoče pojave glede Dreyfussove nedolžnosti naročil nekemu častniku naj pregleda še enkrat vse Dreyfussove akte. Častnik je naletel pri preiskavi na ponarejeno pismo, na podlagi katerega je bil Dreyfuss obsojen. Dognalo se je, da je pismo ponaredil oberstlajtnant Henry. Vojni minister je dal tega takoj zapreti; Henry si je pa v ječi z britvijo vrat prerezal in tako usmrtil. Potrdil je s tem činom, da je ponarejalec pisma. Razume se, da je po usmrtitvi Henryja postalo mnenje, da je Dreyfuss nedolžen, tim verjetneje. Zahteva, da se naj Dreyfussova pravda ponovi je postala splošna. Celo ministerstvo se je po večini izreklo za ponovitev obravnave. Ker vojni minister ni bil za to, je raje odstopil. Odpo-vedal se je tudi general Boisdeffre. Umevno je, da je vojnega ministra, tega generala in drugih vojaških oseb stališče jako neprijetno. Pod prisego in častno besedo so pri obravnavah potrdili, da so vse listine pristne, sedaj pa pride na dan to sleparstvo. Prav je imel Zola, ko je trdil, da pride pravica na dan. Da bi pač merodajni krogi sedaj na čast Francije vse storili, da se vsaka storjena umazanost v tej zadevi opere in da zmaga polna pravica.

Afrika. — Angleške čete so v afriškem Sudanu dosegle najlepši uspeh. Premagale so popolnoma Derviše ter pog-nale Kalifa v beg. Bitka je bila huda; palo je 2000 angleških mož in 8000 Dervišev. Angležji so postali s to zmago gospodarji Sudana, zajedno so pa maščevali smrt Gordon paše, katerega so l. 1885 Derviši po junaškem boju porazili in pobili. Derviši so bili jedini kulturi sovražni element ob Nilu ter so bili prava nadloga Egiptčanom, zlasti pa Evropejcem. Le prav, da je konečno njih gospodstvo ob tla.

Amerika. — Po vzgledu Zjedinjenih držav severoamerikanskih so sklenile republike San Salvador, Honduras in Nicaragua skupno ustavo Zjedinjenih držav srednjeamerikanskih. Pričakovati je, da se zjedinjenim državam Srednje Amerike pridružiti še republiki Guatemala in Costarica. Ta zveza je bila že davno vroča želja mnogih. Njeno uresničitev je pred vsem pospešila španjsko-amerikanska vojska. Omenjene republike so spoznale nujno potrebo stalne zveze in so se zjed-nile pod skupno ustavo. V Ameriki imamo torej sedaj poleg vlasti Zjedinjene države severoamerikanske tudi vlast Zjedi-njene države srednjeamerikanske.